

GRADEA-MARE (NAGYVÁRAD)

27 Ianuarie st. v.

8 Februarie st. n.

Ese în fie-care duminică.

Redacțiunea în

Közép-uteza nr. 395.

Nr. 4.

ANUL XXI.

1885.

Prețul pe un an 10 fl.
Pe $\frac{1}{2}$ de an 5 fl.; pe $\frac{1}{4}$
de an 2 fl. 70 cr.
Pentru România pe an 25 lei.

Din „Ovidiu“.

Mircesci, ianuar 1885.

Domnule Vulcan,

V'am promis un articol pentru „Familia“. Étä una din scenele piesei mele: „Ovidiu“, așa cum am compus-o din capul locului, dar pe care, în urmă, am scurțat-o mult și am transformat-o conform cerințelor artei dramatice, spre a feri publicul de obosela ce produce asupra lui unele lungimi. Scena se petrece la actul I pe una din piețele Romei, între doi personaje secundari, un *Augur* și un *histrion*, care în convorbirea lor fac tabloul poporimei sub August, în al noale an după Christos.

Salve !

V. Alecsandri.

Pinax și *Hilarius*, unul slab și celalalt gras, se întănesc în piață, se privesc lung și bufnesc de ris.

Tot slab ?

Hilariu.

Tot gras ?

Pinax.

Hilariu.
Privesce; în pele nu-mi încap.

Pinax.

Dar; sămeni cu Sillenus.

Hilariu (măncând o portocală.)

Și tu cu un proțap . . .

Pe doue căi contrare ne-am apucat noi drumul:
Eu înghițind naramza, tu mirosind parfumul;
Eu speculând prostia, câmp lat, bogat, cu rod,
Tu mila omenescă, pomana, o! nerod.

Pinax.

Tu ești dibaciu, Hilariu; o recunosc, amice;
Fiind așgur de piață, știința a prețice
Tot ce dorește omul supus la slăbiciuni,
Și riți de el, șirete, purtându-l cu minciuni;
Eu . . .

Hilariu (rițend.)

Histrion și leneș, trăesci ca vai de tine !

Pinax (cu mândrie.)

Străbunii mei cu toții au viețuit ca mine,
Lăsându-mi o măcimă ce-am practicat mereu:
„Mănăcă de ori unde, ér nici cum dintr'al teu !“

Hilariu.

Măcimă înțeleptă ! ea te-a adus în stare
Prin pelea ta svântată să te prevești în zare.

Pinax.

Și însă din junețe prin câte am trecut !
Dar ca s'apuc norocul de codă n'am putut.
Prin meserii mulțime și mult ingenioase
Cercat-am să prind carne pe șirul meu de ôse.
Am fost chiar pe frânghie vestit dănțuitor.
Ce vii entusiasmuri născem eu în popor,
Când parcuram frânghia întinsă peste Tibru,
Făcând trei tumbă 'n aer cu meșter equilibru !

(Cercă să facă o săritură de paiaț, și cade obosit.)

Vai ! aste balamale de mult s'au ruginit
Ș-acum de-ori ce mijloce de traiu me simt lipsit.

Hilariu.

Nu poți s' salti în aer, pricep a ta jălire,
Dar nime nu te pôte întrece 'n tiriire.

Pinax.

De cum se face ăiuă alerg a salută
Patronii, cu speranță un prânț a căpătă,
Îi lingșesc de-a rëndul cu-o elocuență rară,
Și ei, o crești Hilariu ? ades me dau afară !
Ovidiu numai singur . . . Ovidiu, îl cunosci ?

Hilariu.

He ! cine nu-l cunôșce ? Zoilii dór cei proști.

Pinax.

El singur imi suride poftindu-me la cină,
Când îl mai lasă liber gelôsa lui Corina.

Hilariu.

Corina ș-alte multe sburdalnice frumșei
Ce-l țin oprit la pragul nebunei tinereți.

Pinax (oftând greu.)

E rar când pentru alții de sine el dispune,
Căci tôte, pân' la una, de dênșul sânt nebune . . .
Și însă pentru-o pâne cât geniu cheltuesc !
Me strecur pîntre ômeni, ascult ce dic, pândesc
Ce fac, m'apropiu de dênșii cu-o zimbire,
Ca să ghicesc în trecăt secreta lor gândire.
Le spun palavre gróșe, admir tot ce ei spun ;
La prósta lor părere nici cum nu me opun,
Chiar inventez novele și fapte glorióșe
De-a nôstre legiône în veci victorióșe.
Ađi bat pe Geți la Istru. mâni pe Germani îi bat,
Minciună cu minciună cârpesc neîncetat,
Dar vai ! din tótă-acésta maeastră cârpitură
Nu me cârpesc, amice, cu nici o 'mbucătură !

Hilariu (cu induióșire prefăcută.)

Te-aș plânge cu durere dec' aș puté să plâng.

Tot ce pot face, Pinax . . . dă mâna să ți-o string!
(Pinax întinde mâna, sperând că Hilariu voiesce ai da ceva.)

Pinax (amărit.)

Natura e nedreptă și vitrigă și crudă!
De ce cu divul Cesar nu m'a făcut ea rudă?
De ce sunt în osândă de-a fi pînă la cei mici,
Când dîlnic se înalță atîta mișei pitici?
Prosperitatea altor îmi amăresce viața!
Amorului dulce? fie; eu nu-i cunosc dulceta.
Frieti ia-i bună? o fi, dar nu me 'n cred.
Nu sînt amic și 'n oameni eu numai dușmani vîd.
Frumșetea nu există! Oglinda-mi cu crușime
Imi spune că pe lume ca mine slut nu-i nime!
Ș-apoi să fiu în pace cu lumea? Nici decum!

Hilariu.

Nu?

Pinax.

Nu! în omenire e numai fum și scrum!
Prostia îngâmfiată, sfruntarea, servilismul
În fapte rușinoase se 'ntrec cu egoismul.
Privesc împăjură-ți și-alături . . . Ce vezi?

Hilariu (esaminându-l.)

Un egoist de frunte precum tu nici te crezi.

Pinax.

Nu e vorba de mine.

Hilariu.

De cine dar?

Pinax (stringînd mîna lui Hilariu.)

De-un frate

Ce-mi strînge mîna golă, rîdînd, pe nemîncate.
Și tu ca alții!

Hilariu.

Ca cine?

Pinax.

Ca Moeviu ce-a plătit

Cinci sute mii sesterții un pesce.

Hilariu.

Te-a poftit

Să-l gusti?

Pinax.

Ba nu, mîncăul . . . Ca Locuacutus care
Ajuns' a prin palavre orator mare, mare.
El și-a făcut din limbă o undiță de scos
Comori întregi de aur din ori ce tău glodos.

Hilariu.

Și nu vrî să le 'mparte cu tine?

Pinax.

Nu, sgîrcitul!

Ca medicul Stropianus, celebrul, iscusitul,
Agent de moștenire ce vine 'n ajutor
Ori-cărui perde-veră, berbant, moștenitor.
Bolnavul într-o clipă de rude se desparte
Și medicul cu ele averea lui o 'mparte.

Hilariu.

Te-a căutat vre-odată la bolă?

Pinax.

Ba nici pic.

Nu vezi că-s încă 'n viață și nu posed nimic?
El dîr nu-și perde timpul cu cei ce sînt pe ghiață.
Pe cei avuți el numai îi vindecă . . . de viață . . .
Dar ce se 'nșir aice acel pomelnic lung
De trîntorii ce 'n Roma cu mîiere botu-și ung!
Senatori, rei de limbă, ce tronul chiar inju
Pîn' ce de sus le cade o pară cîptă 'n gu :

Străini, decât Romanii de sînge mai Romani,
Ce critică, insultă tot ce n'aduce bani;
Evrei din Palestina ce-adună-alor tesaur
Cu pulberea pilită din banii noii de aur;
Greci, meșteri buni de intrigi, ce din Atena vin
De 'nfiltră în familii corupție, venin
Și alungînd virtutea din suflete romane,
Cu 'ncetul sapă baza puterii suverane.

Hilariu.

Și tu ești, mi se pare, de nîmul cel grecesc.

Pinax.

Și tu, dar n'aduci daruri.

Hilariu.

Din contra; le primesc.

Pinax.

Vezi tu, Hilariu, Roma e un lagum în care
Se scurg din lumea 'ntregă pîraele murdare,
Șclavi, vîndători de fete, hoți, paraziți și furi.

Hilariu (punîndu-i mîna pe umăr.)

Și histrioni mulțime.

Pinax (lovindu-l încet pe spate.

Și suma de așguri . . .

Poporul e o plebă ce nu vrî să lucreze,
Ci vrî în Circuri numai August s'o desfîteze,
Er Patricianii lacomi, merindelor dînd zor,
În burtă mistuit-au chiar inimile lor.
Mîncare, bere, jocuri, prostituiri, orgie,
Hilariu, étă Roma, stăpîna lumii!

Hilariu.

Fie!

Așă cum este înșe în ea stăm amîndoi,
Fiind noi demni de dînsa și ea demnă de noi.
Mergi dar, sîrmane Pinax, hrînit de a ta ură
Și tidva ta e secă și tu o secatură. (Ese rîdînd.)

Pinax (singur, privind după el.)

Mîncău de șese prînduri pe fie-care di!
Gras egoist! el pare de mine-a se păzi,
Ca și cînd fîmea este o bolă lipicioasă . . .
Hei! căci nu am avere și-o mîsă 'n veci mînosă,
I-aș arêta eu, Pinax, ce este-un om fudul
Și ce e mai cu sîmă un egoist sătul! . . . (Ese.)

V. Alecsandri.

Datoria de onore.

— Novelă. —

(Urmare.)

II.

Int'r'aceste musica militară din chiosc adunase
lume multă, care se primblă pe promenada ce
se întinde dela chiosc și mai la vale, unde se resfață
villele.

Eră un interesant amestec de costumuri, de civili
și militari, de dame și bărbați, în care înșe în deosebi
costumul poporal purtat de dame atrăgea privirea tu-
turora.

De odată totii ochii fură țintiți spre balconul mă-
năstirii. Regina Elisabeta apărî acolo, însoțită de căte-
va din damele sale de onore. Suverana și damele din
giurul seu purtau toate costum național.

Tot atunci jos lângă mînaștire se formă o grupă
de bărbați și femei: dame și domni, țerance și țerani.

În mijlocul lor, regele cu o mică suită civilă și militară, conversând afabil cu cei din apropiere.

Și ca prin farmec se compuse un cerc din cele mai frumoase, inteligență și popor se prinseră de mâini și începură a juca o horă mare.

Publicul din toate părțile vini să vedă hora și făcând un zid închis în giurul jucătorilor, privia cu plăcere: care figurile interesante, care costumul frumos, care mișcările mlădișe.

Iancu și femeile asemenea se duseră aproape, ca să-și desfășoare ochii la această vedere dragălașă. Însă ori cât de încântătoare părea această priveliște, numai singur el se interesă de ea. Ele priveau în alte părți. Amândouă păreau a căuta pe cineva, dar nu-l cântau în lanțul horei, ci 'n șirul publicului din afară.

De odată Aristița strînse mâna surorii sale și, arătând spre otelul „Sinaia nouă“, i șopti:

— Etă-l!

Sevastia privi într'acolo și vedu pe Grigore, care tocmai se despărți de niște dame și viniă la horă.

— Cuteză-va să vie aici!? — își dișe ea.

Și abia gândi ea această, se și convinse, că el cuteză. Grigore viniă drept la ele, și peste câteva momente sosi.

El le salută cu complesanță și strînse mâna lui Iancu, care la rëndul seu abia putu să-și ascundă neplăcerea. Nu-i vorbă, el credea că nevastă-sa îl iubesc, dar sciea și aceea, că primul amor al ei i-a fost Grigore și prin urmare aparința lui putea să stărnescă ei niște suveniri amărâte din trecut. Nu-i plăcea dar a-l vedea aici, ba găsiă foarte necuviincioasă rëntorcerea lui.

Sevastia îl primi cu recelă, dar se putea vedea ușor că aceea eră forțată. Îi intinse mâna, dar aceea tremură. Și când ochii lor se 'ntelniră, ea zări un fulger în privirea lui, își ficsă ochii spre pământ, tresări și nu eră capabilă să-i diică nici un cuvânt.

Îi s'a deșteptat ore vechiul amor și a simțit vr'o remușcare? S'eu dóră s'a supărat pentru că el s'a rëntors ș-o compromite astfel în presința bărbatului ei?

În adevăr poziția ei eră foarte genantă și fiind că sciea, că și Iancu și Grigore ved această, dënșă simțiea întreit greutățile aceleia.

Din norocire Aristița, care nu mai putea de bucurie, făcu sfârșit acestei situațiuni neplăcute, adresându-se lui George:

— Dar cum ai rățăcit dta aici?

— După petrecere de doi ani în străinătate, dorul de țeră m'a chemat acasă.

— Me mir că numai atâte plăceri ai găsit în străinătate, încât la doi ani te-a și cuprins dorul de țeră, — observă Iancu.

— Dar decă l'a atras vr'un magnet! — dișe Aristița cu naivitate.

— Se pôte, — răspuse Grigore.

Iancu și Sevastia tresăriră de odată.

Sevastia grăbi apoi să diică:

— Așă! Care va să diică ț-ai pus în gând să te însori! Te felicitez! Mi-ar plăce să cunosc și eu copila aceea. Se află la Sinaia?

— Dar scii, domnă, că me supui la un interogator foarte riguros.

În momentul acesta hora se sfârși. Dansătorii se resfirară și produsera astfel oș-care mișcare în public. Iancu feri din cale spre a lăsă să trecă niște dame.

George usă de acest moment și apropiându-se de Sevastia, i șopti iute:

— Tot ce pot să-ți spun acuma, este, că obiectul amorului meu se află la Sinaia.

Sevastia roși. Și ca Iancu să nu băinuască pricina, dișe acestuia:

— Mi-i cald grozav.

— Nu poftiți să facem o primblare? — întrebă George.

— Să mergem! — rugă Aristița pe soru-sa.

Sevastia se invoi, luă de braț pe bărbatul seu și dișe:

— Tineri, poftim înainte!

Aristița porni cu bucurie de-a drępta lui George.

Momentul dorit a sosit. Ei erau singuri. Cine eră atunci mai fericită decăt dënșă!

Dar realitatea nu prę satisfăcu așteptările ei. George i părea foarte distras. El vorbiă puțin. Mai că numai răspunde la întrebările ei. Nici spiritul ei vesel, nici vederile încântătoare nu păreau a face asupra lui vr'o impresiune mai mare.

Acăsta jigni mult ambițiunea copilei și dela o vreme i dișe:

— Ești prę distras, domnule. Dóră ț-ai lăsă inima 'n străinătate!

— Aș'!

— Dar ești dus pe gânduri.

— Eu? . . . Contrar, domnișóră . . . Sânt vesel . . . foarte vesel.

— Scii cum imi pari dta? . . . Ca bradul acela de colo!

— Drept, nalt și purure verdă, — nu-i așă? Îți mulțănesc de compliment.

— Nu mulțămi înainte, ca nu cumva să-ți pară rēu în urmă!

— A!

— Dta în mijlocul veseliei generale ești retras, prin urmare în singurătate îți place; astfel și bradul — érna trăsesc și vëra dórme.

— Care va să diică, eu acuma dorm?

— Visezi!

— Se pôte.

— Și visurile dtale sbóră departe.

— Dar pentru ce cređi această?

— Pentru că ești tot dus.

— Te 'nșeli. Gândurile mele nu rătăcesc departe. Ele și-au ținta lor aproape. Me mir că dta n'ai băgat de sēmă încă această.

Copila roși nișel, eră sigură ca Grigore face alu-siuni la ea, și răspuse fericită:

— Eu? . . .

— Ț-am vorbit atât de mult.

— Mie?

— Ț-am făcut atâte alusiuni.

— Dar . . .

— Femeile, ori cât de tinere, sânt ingenioșe în treburi de aceste. Eu credeam că dta ai ghicit de mult.

— Gândiam, dar nu eram sigură. Nici odată nu mi-ai vorbit lămurit.

— Pentru că n'am cutezat. Dar scuma am să-ți spun totul.

Inima Aristiței tresări de bucurie. A sosit dară momentul cel mare, cel mai fericit în viața sa, în care dënșul are să-i spună pentru prima oră că o iubesc!

Cu această credință, ea își ficsă privirea în pământ, așteptând declarațiunea de mult dorită.

Grigore continuă:

— Ești dta de mult aici?

— Astăđi am sosit. Dar nu m'ai vedut? Am venit amēndoi cu acelaș tren.

— Se pôte?

— Veđi cât ești de distras!

— Imi cer scusele . . . Vii adese ori la domna soră?

— N'am vedut-o de șese ani! . . . Când s'a măritat, eram în pensionat la Paris; apoi am mers cu bu-nica în munții Pyrenei . . .

— Unde am avut onórea să-ți fac cunoscința.
— Érna trecutã dënса a stat cu bãrbatul in Italia și numai acuma avui privilegiul a o revede.

— Dar totuș vei fi sciind dór a-mi spune, decã dënса își iubescе bãrbatul ori ba?

Aristița stãtu locului și privindu-l miratã, dișe:

— Ce întrebare, domnule! . . . Dar cum sã nu-l iubescã? Iancu este atãt de bun, afabil și galant!

— Și bógat! Nu uitã sã-i adaugi și meritul acesta! In timpul de acuma bogãția e motivul de frunte, pentru ca cineva sã fie iubit.

— Sper, nu vrei sã faci alusiune la sora mea.

— O! nu . . . O femeie atãt de frumósã . . .

— Iți place dtale sora mea?

— Dar este cu putință sã nu-mi placã?

Entuziasmul cu care Grigore rosti aceste cuvinte stérni un simț de gelosie in sufletul fetei. Spre a se convinge, decã bãnuela ei este intemeiatã, grãbi sã 'ntrebe:

— Dvóstre ve cunósceți de mult?

— Din timpul când dómna erã ancã fatã.

— Și ț-a plăcut și atunci?

— Firesce.

— Așã dar pentru ce nu i-ai cerut mãna?

Grigore devini fórte confus la întrebarea acésta.

— Dar dtã scii bine, — respunse el, — cã am cerut-o.

Acuma erã rëndul copilei sã devinã confusã. Ea nu sciuse asta. Așã darã bãnuela dënsei avea un temeu.

— Ai cerut-o! — esclamá dënса. Eu acum aud intêia órã asta. Atunci eram in pensionat și nu mi-a scris nime, nici de-atunci n'am aflat.

— Me mir cã nu ț-a spus bunica, vedëndu-me la Biaritz.

— Póte cã nici ea n'a sciut . . . Așã darã . . .

— Am fost respins. Pãrinții mi-au refusat mãna Sevastiei.

— Pãrinții? . . . Dar ea?

— Sânt sigur cã m'a voit.

— Care va sã dicã: dënса te-a iubit?

— Mi-a dat probe de ajuns ca sã pot crede acésta.

— Ce probe? — întrebã Aristița cu lacomie.

— Cãt ești de curiosã! . . .

— In adevèr! . . . Așã darã refusul pãrinților v'a jignit pe amëndoi?

— Incãt pentru dómna, nu pot responde . . . Eu, cu sufletul otrãvit, am luat lumea 'n cap, cãutându-mi alinare in vèrtejul plãcerilor din strãinetate . . .

— Dar n'ai gãsit.

— Pentru cã n'am fost in stare s'o uit.

— Și te-ai rentors iubind-o și acuma.

— Da . . . O iubesc cu tot focul de odiniórã . . .

O ador!

Aristița ascultã ca trezi itã aceste vorbe, cari i stinserã tóte liusiunile fericirii sale. Sërmana abiã fu 'n stare sã se stãpãnescã. In lãuntru ei izbucni o vigelie 'nfricoșatã. Inima-i palpita mai repede, incãt abiã putea resuflã. Se simțtea atãt de nefericitã, cã nici odatã pãn'atunci.

A visat un vis frumos, incãntãtor; cã el o iubescе, cã are sã fie a lui și sã trãescã impreunã o viêtã plinã de fericiri: dar etã visul a trecut, ea s'a deșteptat și realitatea sarbèdã i spunea, cã totul a fost numai o inchipuire deșèrtã, cã dënсul n'o iubescе, cã iubescе pe alta, pe Sevastia.

La moment s'a aprins in peptul ei o urã grozavã față de soro-sa. Perfida! — își dișe ea — cu ce lacomie ascultã, când i povestiam amorul meu! Cu ce iro-

nie suridea la credința mea, cã și dënсul me iubescе! Am fost pré sincerã, dar dënса este o viclénã.

Acest val de sentimente i amuți un moment limba, dar apoi dișe:

— Dar Sevastia și cumnatul au remas departe. Sã ne oprim! Aștept cu nerãbdare momentul sã pot povesti surorii mele ceea ce mi-ai spus acuma.

Tonul sarcastic cu care fure rostite aceste cuvinte surprinse pe Grigore. Un fulger de luminã i trecu prin minte. Acésta i spunea, cã copila dórã il iubescе și e gelósã.

N'avu timp a-i responde, cãci Iancu și Sevastia sosirã.

— Ați alergat, incãt nu v'am putut ajunge, — le dișe Sevastia.

— Amorul dã ómenilor aripi, — respunse Aristița.

— Care va sã dicã, — incepu Iancu.

— Dl Grigore Trandafirescu este inamorat, — dișe Aristița ridënd. Mi a descoperit secretul seu . . . Nu ești curiosã sã-l scii, dragã Sevastio?

— De amorul altora numai voi fetele purtați grige, — respunse acesta rece.

— Dómna are dreptate, — aprobã Grigore. Sã te ferescã Dumneșeu d'a spune ceva fetelor, c'apoi in ziua urmãtoare tótã lumea scie.

— Fii liniscit, cã voi tãcè — acuma, — respunse Aristița.

— Pécatele tinèrețelor, frate Grigore, nu-i așã? — dișe Iancu. Vr'o aventurã! Ce mai lucru mare! . . . Dar e timpul mesei . . . Sã mergem!

Și plecarã toti la otelul „Caraiman“, unde ocuparã loc la o mesã a coridorului din fața lacului. Societate alèsã ședea la tóte mesele, desfètându-se in privirea frumósã ce se ofere de acolo spre Sinaia și ascultând melodiiile naționale cântate cu cobzã și naiu.

Dupã mesã cei mai mulți, așã și societatea nóstrã se duse la casin, unde danțu tocmai incepu.

Musica cântã un vals. Grigore ceru Sevastiei un tour; in momentul urmãtor dënса sburã in vals, condusã de braț de acela care i-a fost idealul din timpul fecioriei. Mii de suve iri i cutrierarã sufletul in momentul acesta. Acele și jocul i adunarã tot sângele 'n față. Erã rumenã și frumósã ca nici odatã.

Grigore o priviã cu sufletul incãntat. Și o durere mare i săgetã inimã: De ce a trebuit sã pèrdã el comóra acésta pentru totdeuna!

— Pentru totdeuna? — se întrebã apoi tot el.

Și pãrea cã nu voiesce sã credã acésta.

Aristița îi priviã ca 'nmãrmuritã. Ea petrecea cu ateniune incordatã tóte mișcãrile lor. Și vedea cum el își incovóie brațu pe dupã mijlocul ei mlãdios, vedea cum ea-și inclinã capul pe umèrul lui, vedea fericirea lui nemãrginitã și par cã simțtea bucuria ei, par cã vedea pe amëndoi fericiti . . . Aceste impresiuni i stèrnirã gelosfa, invidia și ura; i viniã sã sarã intre ei, sã-i despãrtã pentru totdeuna.

Și mai erã in salã o persónã, care priviã cu aceeaș neliniște danțu lui Grigore cu Sevastia. Acésta persónã ședea lângã Aristița. Erã Iancu. Dar nici el, nici Aristița nu dișe nimic. Erau atãt de aprópe, aveau aceeași dureri; dar sfiela le legase limba.

Intr'aceste tourul se 'ncheiã. Grigore își conduse danțãtoarea la loc și pãn' a ajunge acolo, i șopti:

— Am sã vorbesc . . . Mãne dupã dejun.

Sevastia nici nu avu timp sã-i respundã, cãci Grigore grãbi Aristița cerënd și ei un tour. Dar dënса se escuse ca e indispusã. El faciã un compliment, eși iute din dã se duse la mesã de joc și nu se mai întórse.

(Va urmã.)

Iosif Vulcan.

Din secretele Veneției.

Prunele.

— După *Alphonse Daudet*. —

Decă voiți ca să știți cum
Noi ne iubirăm pentru prune,
Incetinel eu ve voiți spune,
Decă voiți ca să știți cum.
Amoru 'n somn plăcă la drum
Atât la bruni, cât și la brune;
In scurt vorbind, étă dar cum
Noi ne iubirăm pentru prune.

Livadă mare moșu-mi avea,
Și eu aveam o verișoră;
Noi ne iubiam făr' a visă,
Livadă mare moșu-mi avea.
Mii păserele 'n ea se hrăniă
Cu flori și muguri de primăveră . . .
Livadă mare moșu-mi avea
Și eu aveam o verișoră.

Desdiminêța eu me primblam
Cu Marițica in cea livadă,
Drăgălași, rumeori noi eram.
Desdiminêța noi ne primblam.
Grieri, buratici îi ascultam
Cum tot ingănă a lor baladă;
Desdiminêța eu me primblam
Cu Marițica in cea livadă.

Din ori-ce parte, d'ici, de colea
Pe crengi mîi-mii de păserele,
In si, do, la, tot ciripea,
Din ori-ce parte, d'ici, de colea.
Verdêța 'ntrêgă sêrbătoriă,
Avênd pe frunte-i albi floricele:
Din ori-ce parte, d'ici, de colea,
Pe crengi cântau mii păserele.

Pe capu-i ôcheș purtă bonetă,
Eră frumôsă de 'nebuniai,
Făr' a fi însê nici cum cochetă,
Pe capu-i ôcheș purtă bonetă.
Fugiă, săriă ca o rachetă,
Când ici, când colo-o vedeai;
Pe capu-i ôcheș purtă bonetă,
Eră frumôsă de 'nebuniai.

Ajunși in fundul unei lunce,
Dênsa zăresce niște prune,
Și, pofticôsă! vrê să mănêce,
Ajunși in fundul unei lunce.
Copacu-i jos, pôte s'arunce
Câteva pôme destul de bune;
Ajunși in fundul unei lunce
Dênsa zăresce niște prune.

Ea ie o prună și o mușcă
Și apoi: „Ține-o!“ mie-mi Țise;
Inima-mi bătea ca o pușcă,
Ea ie o prună și o mușcă:
Dar dințișorii-i de răușcă
Pe prună se intipărise . . .
Ea ie o prună și o mușcă
Și apoi: „Ține-o!“ mie-mi Țise.

Atât fu tot, dar fu destul;
Acest fruct singur mult spunea.
(Cum nu sciam, oh! indestul!)
Atât fu tot, dar fu destul.
Mușcai, pe rumênul pătul
Al buzelor ce-mi oferîă;
Atât fu tot, dar fu destul,
Acest fruct singur mult spunea.

Da, dômnelor, étă cum
Noi ne iubirăm pentru prune;
N'o 'nțelegeți, ve rog, altcum,
Da, dômnelor, étă cum.
Dar de cumva a-ți vrê a spune
C'o înțelegeți cu tot altcum . . .
Cu-atât mai rêu! căci étă cum
Noi ne iubirăm pentru prune.

N. A. Bogdan.

Datine dela nuntă la Romani.

(A se vedé nr. trecut.)

B. Sacrificium nuptiale.

Sacrificiul (jertfa) de nuntă s'a făcut intru sântirea legăturai incheiate, și a fost partea cea mai solemnă a căsătoriei. Prin sacrificiu se dovedîă, că căsătoria s'a incheiat nu numai inaintea ômenilor, ci și a Țeilor și cu invoirea lor. In timpul străvechiu sacrificiul comun adus de tineri a fost parte esențială pentru validitatea căsătoriei; in timpul istoric a fost ca o datină, și de lipsă numai la confareațiune, și susținut de clasele mai nalte pentru incheierea unei legăturai legitime.

Sacrificiul de nuntă a fost sêu *simpliciu* și adus numai de tineri in casă, sêu cu *pompa nuptială* și intervenirea persônelor preoțesci in curtea miresei, așa precum a fost starea părinților ei.

Sacrificiul simpliciu, pe unele monumente se află așa, că de loc cum se gâtă dextrarum junctio, mirele și mireșa își dau mâinile peste un altar al casei, sêu portativ (mêsă cu trei piciôre) pus in atriu, sêu in chilia cea mai mare a casei și pe altar ardea o ilacără; in ceea-laltă mână, mirele ține tabulae nuptiales, eră ea un mēr ca și semnul amôrei și a concepțiunii. Pe alte monumente mirele și mireșa stau cu fața unul cătră altul inaintea altarului portativ, și mirele tórănă dintr'o *patera* (forma de teneriu mic) o libațiune in foc, căci inceputul sacrificiului e cu *libamina prima*; eră mireșa ține in mână *acerra* (o lăduță) cu tãmăie, ca să pună pe foc, și drepta și-o ridică cătră cer, ca și la o rugăciune. Căsătoria se incheie prin acest act inaintea Țeilor, și mireșa trece in sacrele bărbatului (nova nupta in sacra mariti) și in comuniunea familiei lui.

Sacrificiul nuptial cu pompă s'a ținut după libațiune la casa miresei. Pompa nuptială eră conductul de sacrificiu, ce pe drum venîă la pórta miresei, și intră in curte. In fruntea conductului mergea un paranimf cu făclia aprinsă, îi urmă o femeie care ordonă tôte, și altă matrônă purtă un blid (lanx) cu fructele de lipsă la sacrificiu.

Acuma pășiă taurul, de regulă o vacă pentru sacrificiu, și personalul de lipsă. De personal s'a ținut *victimarius* (preotul carele sacrifică vita) cu securea pe umêrul stâng; *camilul*, in mâna dreptă lăsată in jos ținea simpulom (o oluță cu coddă lungă in sus) pentru turnare la libațiune, eră in mâna stângă rēdicată avea o acerră pentru tãmăie. După ei veniau doi popi (popae) imbrăcați cu tunică scurtă și cătrință (limus), unul

cu secespita (cuțit), altul cu maiu (malleus) în mână, amândoi ômeni musculoși, cari duceau taurul, a cărui frunte eră infrumusețată cu un arc séu conciatură de metal, și cu cörne aurite, și toți intrau în curtea mireșii.

În curte eră un altar portativ, la care steteau tinerii și camilul se apropie de ei, ca să le servescă cu cele ce pörta. Taurul se aduce apröpe de altar, și un popă îi aplecă capul la päment și ingenunchiând îl ține de cörne, eră victimariul stă cu securea rădicată ca să lovescă victima, întrebând pe mire: Agone? și mirele răspundënd: Hoc age! acela lovesce victima în cap, eră mirésa vërsă din pateră între cörnele taurului ori a vacii și apröpe stetea și un tibicen (flueraș) carele eră de lipsă la un sacrificiu.

După ce victimariul a lovit taurul cu securea și un popă i-a dat cu maiul în cap, cultrariul tăiă carnea (prosecare exte, prosecta) ce e de lipsă pentru sacrificiu, eră cealaltă remânea pentru cina nuntașilor. Aci se mai vedeau și sclavi cari ajutau de a tăiă vita și carnea, și aducënd apă, spëlau.

Mirele avut aducea sacrificiu și în templu, de loc cum s'a încheiat contractul de căsătorie, și îl petreceau și némurile. Nuntașii, cari erau de față la sacrificiu, se chitiau și incununau.

C. Coena nuptialis.

După ce s'a finit sacrificiul și pregătit carnea, pärintii fetei au dat ospëtare, ce s'a numit cina de nuntă. Date speciale se află numai despre cina de nuntă după ducerea miresei la casa mirelui; pentru acësta se vor spune la locul lor.

D. Domum deductio.

Ducerea miresei la bărbat a casă se numiă domum deductio, și bărbatul o așteptă cu solemnitate la casa sa. Gätindu-se toți spre plecare, mirésa se imbiă să plece, însë unul din nuntași o räpiä din brațele mamei séu a mätușei, căci miresei îi eră rușine, și ca să nu cugete lumea, că ea se mărită cu tötă voia, ci să credă că o duc cu tăria cum au dus Romanii pe Sabine cu cari au fost norocoși. Mirésa plecând, a invocat pe Dea *Iterduca* (Juno petrecătöre pe drum) și *Domiduca* (Juno ducëtöre acasă), ca să-i ajute.

E. Pompa nuptialis.

Pompa nuptialis séu procesiunea ducerii miresei a urmat astfel.

Doi *paranimfi*, a căroră tată și mamă äncă trăiesc (de aci patrimi și matrimi) de regulă din némurile mirelui, séu amici, au luat pe mirésă de subsuöră și au plecat; eră al *treilea* paranimf, numit *praelux*, cu o făclie de spine alb aprinsă în onörea Cererii, päșiä înaintea lor. Urmău acum fetele numite *Virgines*, de regulă trei, și némuri séu amice de ale miresei. Un al patru-lea séu o fată, ducea o ölä séu o cälädușă plină de apă din isvor curat și infrumusețată cu flori; al cincilea purtă un „*panis farreus*“ (libum farreum) o pänișöră séu lipiu, cöpte din far, și al șeselea ducea furca, fusul și rësucul miresei la casa bărbatului, pentru că femeile romane torceau länă de öie și făceau vestimintele de lipsă pentru familie. Paranimfi schimbău întrebări și răspunsuri și cu *Virginele* cântau. *Hymen!* o *hymenee!* Pe mirésă au mai petrecut'o némurile și amicii ei și ai mirelui, ducënd daruri, între musică și cântare de versuri *fescenine* (cu espresiuni de desmerdare) și făcënd glume, jucau pe drum *thiasus*, un salt nuptial din cultul lui *Bachu*; apoi sosiau cu toții la casa mirelui, unde îi așteptau ômenii mirelui cu făclii aprinse, și bucurie că vine mirésa.

Ajungënd cëta miresei la pörta casei mirelui, unul din ômenii ei ținea o cuvëntare glumëtă (locutio *fescinina*) și apoi strigă: *Deschide ușile mire Cornelie!* ca să între nunta cântătöre ce-ți aduce flori! La unele nunți au fost și poëți, cari au compus „*carmen nuptiale*“ ce se cântă la nuntă; séu au luat parte chitiți la cap cu ederă și legături sante, ca să servescă cu lira lor bucuriei mirelui.

Intälindu-se cëta miresei cu a mirelui înaintea porții, se luptau unii cu alții ca să apuce făclia dela *paranimful praelux*, ca nu cumva în nöptea aceea, mirésa să o pună sub patul bărbatului, séu acesta să o păstreze, cu cugetul ca să o ardă la mormëntul ei, căci astfel se credea a se molcomi mörtea unuia séu altuia.

La ușa casei mirelui. *Pompa nuptială* sosind la ușa casei mirelui, acësta a aflat'o infrumsetată cu flori și covöre, eră mirésa invocând pe Dea *unxia* (Junone ungëtörea) a uns stälpii ușei adeca ușciorii, cu oleu de lemn séu cu unsöre de porc, și mirésa dela acësta ungere s'a numit *uxor*. Ungerea a însemnat plinirea mänösă și binecuvëntarea în casă, și unele au uns și cu unsöre de lup, cređënd că are putere de mänätura farmecelor, și ca să nu între rëul în casă (nequid mali medicamenti inferretur). Apoi mirésa a invëlit stälpii ușei cu fășii de länă (*vittae laneae*) ce însemnă sântirea și consacrarea casei pentru mirésă. Aci mirésa a invocat pe deus *Forculus* (al aripilor de ușă) și pe deus *Limitinus* (al pragului) și pe *Cardea* (đina de țitină), pentru acësta, mirésa s'a păzit la intrare, ca nu cumva să se lovescă de ușă ori de prag, și spre incungiurarea vre-unui semn rëu, și ca să nu mänie pe *Vesta*, căreia pragul îi eră sacru, mirésa a fost rëdicată peste prag, tot de odată să se arate că ea nu merge de voie bună în brațele bărbatului.

Intimpinarea bărbatului. Mirésa trecënd peste pragul ușei, päșiä prin vestibul și intră în chilia familiei și strigă: *Talassio!* ce ar fi strigat și *Sabinele*, fiind räpite, și ce la *Sabini* însemnă deul nunții, adeca *Hymeneus*. Mirele o intimpină aci, cu apă și cu foc (*aqua et igni*) de pe vatra séu altarul casei, ca semn că din cälädușă și umeđelă rësăresc töte, așa și familia adeca simbölele generațiunii, ce se nasce prin cälädușă și umeđelă. Apoi mirésa se stropiä cu apă, adusă anume de un prunc séu de o fată dintr'un isvor curat ce se esplică, ca ea să vină spëlată și curată la bărbat; eră cu apa remasă, séra se spëlau piciórele miresei. La intrare în chilie, mirésa đice mirelui: „*Ubi tu Gaius, ego Gaia!*“ cu însemnătate, unde ești tu stăpän bun, eu stăpänă bună, și pe urmă mirele îi dedea cheile casei, ca să aibă grijă de casă.

F. Sacrificium nuptiale in casa mirelui.

Confarreatio. Când căsătorie s'a făcut prin confarreatiune, atunci după *dextrarum junctio* din casa miresei de loc a urmat pompa de sacrificiu d'a dreptul în curtea mirelui. Verisimil și mirésa acum a fost adusă la mire, pentru că și ea iea parte la töte.

După *sarcophagul* din sala muselor în *Vatican*, mirele îmbrăcat în tunică și togă și ținënd tabulae nuptiales în drépta, așteptă pompa de sacrificiu, adeca conductul. În frunte e un serv de sacrificiu, carele duce un berbec séu o öie în onörea Junonii, și e ün popă *hostiariu*, carele cu cuțitul în mână pășesce cătră mire. Urměză acum doi prunci (*pueri investites*) cari asistă la sacrificiu ca și camili, și cel de stänga duce un libum farreum, pânea ce mai la töte sacrificiele e de lipsă, și în forme deosebite, dar aci e impletită, adeca e în formă de colac.

La sacrificiul cu confarreatiune în casa mirelui luau

parte și Pontifex Maximus cu Flamen Dialis (preotul lui Jupiter), nu numai spunând niște formule hotărâte și solemne, ci făceau și niște ceremonii simbolice, căsătorind pe tineri prin far și mola salsa (pâne și sare) și fructe, în presința a dece martori; și prin această matrimoniu s'a confareat, și tinerii având prunci, s'au numit părinți confareati, eră pruncii au avut drept la unele preotii; însă datina această pe timpul lui Tacit a început de a încetă.

Juno Pronuba a fost dîna de căsătorie, dar prîvindu-se ea de soția lui Jupiter, idealul junetei și al bărbăției, a treluit să intervină la căsătorie și flamenul dial, preotul lui Jupiter.

Pelea de ôie sacrificată s'a pus pe doue scaune lângă olaltă și tinerii au ședut pe pele, ce însemnă că mirésa are să gătésca bărbatului cele ce îi sînt de lipsă din lână de ôie, adeca să tîrcă și țese și *invelîți pe cap*, mâncau *libum farreum*, adeca pânea făcută din far, cu apă și sare. Acum mirésa intră sub scutul Junoni Manturne, dîna lunei-înțelegeri în căsătorie, și se introducea în căsătorie (în matrimonium ducta), unde are să fie materfamilias.

Dr. At. Marienescu.

Doine și hore populare.

— Din giurul Năsăudului. —

I.

Sus e luna, jos e norul,
 Departe-i badea cu dorul;
 Noru-i jos și luna-i sus,
 Departe badea s'a dus:
 Pe valea Bistriții 'n sus,
 Ca să-și tîrguésca:
 Doue vaci cu cîrne largi,
 Copile care i-s dragi,
 Și miori care-s bițose,
 Copile care-s frumoșe.

II.

Me dusei a strînge fîn,
 Pe luncă 'n dealul bîtrîn,
 Cu doruțul mândrii 'n sîn;
 Strînsei doue, trei pológe,
 Dorul la pămînt me trage,
 Strînsei mult — o căprióră,
 Dorul mândrii me omóră.

III.

Seracă inima mea,
 Mult se scaldă 'n voie rea,
 Și la dușmani tot le pare,
 Că nu mi-se scaldă tare.

IV.

Frunđă verde de mohor,
 Du-te dor pe cel isvor,
 Și despică molidul,
 Nu-mi despică sufletul,
 Și despică cetina,
 Nu-mi despică inima!

V.

Bădiță cu ochii verđi,
 Tótă nópcea te visez,

Me tređesc, nu te găsesc,
 Cu perina me sfădesc,
 De pärete o trăn'esc.

VI.

Pe pădurea rară 'n jos,
 Merge badea ce-l frumos,
 Cu carul de odolean,
 Cu spițe de măgherean,
 Cu obede de măr verde,
 Dómne mândru i-se șede.
 Cu loitrele d'arșinic,
 Și-i stă bine, că-i voinic.

VII.

Auđit-am, mândră, eu
 Prin pădurea de dudéu
 Vorbe dela tată-teu;
 Prin pădurea de nuiele,
 Dela mă-ta vorbe rele.
 — Spune, mândră, mamă-ta,
 Să 'ngradésca grădina,
 Tot cu pari și cu nuiele,
 Nu cu-atâtea vorbe rele,
 Tot cu in și cu pelin,
 Ca noi să nu ne 'ntălnim,
 Numai Sâmbéta odată,
 Dumíneca — dîua tótă,
 Și véra în sêrbători,
 Êr érna în ședetori

IX.

Cucule, cucuțule,
 Neteđesce-ți penele,
 Ca lelea sprinceneie;
 Neteđesce-ți și cîda,
 Ca lelița sprincéna!

Culese de

Iuliu Bugnariu.

C u g e t ă r i.

Trebuie inimă pentru a judecă calitățile cui-va.
 Trebuie spirit pentru a-i suferi defectele.

Meritul e rare-ori recunoscut și mai rar încă respătit. Isbênda totdeuna. (Carmen Sylva).

Când cineva cugetă la tot ce femeia aduce de tandreță, de solitudinea, de protecțiune, de grație, de carmin, de fericire, séu cel puțin de consolațiune în vieța omului, este tentat de a nu mai vorbi femeilor de cât cu capul gol, în genunchi, cu fruntea plecată în praf. Dêcă în general această nu se face, imi imagin, judecând după mine, că cauza e numai ostenela care ar rezultă din această ținere a corpului. (L. Desnoyers).

Ori cine scrie istoria timpului seu, trebuie să se aștepte a fi muștrat pentru tot ce a dîs precum și pentru tot ce nu a dîs. (Voltaire.)

Prin educațiunea femeilor trebuie să se începă aceea a bărbatilor. (I. Say.)

Femeia măritată este o sclavă pe care trebuie să scii a o pune pe un tron. (Balzac.)

O consciința bună e ochiul lui Dumneđu.

Minciunile umblă pe picîóre feștelite. Cine minte și fură.

Nu este iubire fără gelosie, după cum nu este sóre fără umbră.

Ori-ce femeie are dreptul să se cređu frumoșă când e și iubită.

SALON.

Balul de elită român din Timișoara.

A da bal de elită cu caracter național român în Timișoara nu este ușor, când cumpenim mica inteligență română cu majoritatea preponderantă neromână din localitate. Și decă totuș balul reiese și în privința morală-socială, și în privința materială, precum se poate dice despre balul de elită român din Timișoara arangiat de către inteligența din loc în 29 jan. st. n. a. c. în redută, atunci se poate mai bine apreția dibăcia comitetului arangiator, carele a fost la culmea chiemării sale.

S'a dat baluri romănesce în Timișoara cu scopuri filantropico-culturali, dar de elită foarte rar, acărui scop moralo-social este a redică nimbul naționalității române și a câștigă într'o măsură mai mare stima conlocuitorilor de altă naționalitate. Așa a fost balul despre care vorbim.

Cine a privit arangiamântul mai deaprobe, s'a putut convinge. Așa p. e. a debutat două capele musicali, cea militară și cea civilă; a fost deschis și foarte elegant decorat cu verdeta și salonul de dame; însă și ordinea jocurilor a fost compusă cu o eleganță surprindătoare, mai ales cele pentru dame, cu amabilele tipuri a unei dame tinere în costum și a unei călușariu, pot servi de suvenir dulce dela acest bal.

Ca un specimen național a fost și producerea trupii călușarilor, crescuți și ajustați de către Reuniunea rom. de lectură din loc, care tot sub conducerea bravului lor instructor dl N. Bența, atunci când cele 50 părechi dansătoare a cadrilului al II-lea în figura a 6-a a format rondul cel mare ca o ghirlandă încântătoare a intrat dantând „Bătuta”, apoi formând cercul a executat între aplausele publicului figurele „Călușariului” cele eroicesce. Alt specimen național a fost piesele musicali romănesce — mai ales cadrile — procurate anume pentru ocaziunea acăsta dela Brașov, și care s'a executat prin capela militară cu multă precisiune. Și mai alt specimen național a fost costumul național român al damelor încântătoare, care s'a prezentat din apropiare și din depărtare, într'un numer mai mare ca de altă-dată.

Merită să le cităm aci. Au fost costumate dăminele: Opris, Bența, Ardelean, Ioanoviciu (Timișoara), și Mercea (Pecica). Era dșorele costumate a fost: Șerban (Folia), Elena Pap (Bocșig), Adela Marienescu (Lipova), Luisa Maxin (Apahida), Stan (Cherec lângă Șiria), Bordan (Teregova), Pavel (Lugoș) și Cermeli și Sofia Vuia (Timișoara).

Intre damele necostumate putem numeră pe dăminele: Diaconoviciu (Reșița), Stan (Cherec), Vic. Marienescu (Lipova), Bordan (Teregova), Pavel (Lugoș), Tăpălagă (St. Mihaiu Toront.), Petrescu (Remetea), Barbos (Giroc), și din Timișoara următoarele: Adam, Berta Poruț, Milu, Trăilă, Hofstätter, Cermeli, Panics, Panaiot, Krecsmari, Nestoroviciu. Era dșore necostumate: Diaconoviciu (Reșița), Popoviciu (Chișoda), Tăpălagă (St. Mihaiu), Lazaroviciu (Lipova); era din Timișoara următoarele: Panaiot, Panics, Krezer, Krecsmari, Hofstätter, Nestoroviciu, Juga etc. Acăsta mestecătură de toaletă de bal presărată cu costumele naționali, a dat balului un colorit pe cât de feeric, pe atât și de elegant.

Intre notabilități putem inregistra pe dnii: Maly președ. trib., Tüzkövy direct. financ., Kostyál președ. camer. adv., Bordan pretor, dr. Diaconoviciu redactor,

Barăt colaborator, și alți dnii notari. Era din partea miliției a fost dnii maiorul Preisz, căpitanul Achimescu și alți 20 oficieri.

Peste tot un public elegant și de elită, petrecându-și într'un mod plăcut și cordial până în revărsatul diorilor, și sacrificând Terpsichorei tributul îndetorat la astfel de ocaziuni. Comitetul arangiatoriu condus de președintele dl Sz. Adam și de prim-arangiatorul P. Opris, este deplin mulțămit atât cu succesul moralo-social, cât și cu cel material. Venitul brut este 527 fl. Spesele 280 fl. 17 cr. Remănența ca venit neto 247 fl. 17 cr. care se distribuie în următorul mod: 30% Alumnului român, 30% școlilor rom. gr. or., 20% fondului școl. gr. cat., și 20% orfanului comunal „Gizela” și „Asilului” cetățenilor din localitate. *

Din secretele Veneției.

— Veți ilustrațiunea de pe pagina 41. —

Ilustrațiunea din numerul presinte infătoșează o scenă din trecutul Veneției, inainte cu două sute de ani.

În epoca aceea rivalitatea familiilor a produs dușmănia cea mai cumplită. Se uriau grozav și acăsta ură se moștenia, trecea din generațiune în generațiune.

De multe ori se întemplă însă. că sburdalnicul Amor se viria între acăste familii și stărnia dragoste între fiii și fiicele lor. Atunci apoi urmau tragediile cele mai sfășietore.

Bieții tineri inamorați trebuia să producă acte de adevărat eroism. Junele totdeuna își răpiă alăsa. O astfel de răpire infătoșează și ilustrațiunea din numerul acăsta. Superbul părinte Custaldo s'a dus în palatul dogelui; junele Cesar aștepta cu sandolina, Esmeralda se cobora fricosă și fuge cu el.

Literatură și arte.

Sciri literare. Dl dr. *Alesandru Mocioni* lucrăză de mai mulți ani la o scriere filosofică, ce are să producă senzațiune mare în cercurile învătaților, căci în acăsta lucrare dsa va presintă un sistem propriu; cartea dlui Mocioni va apăre de odată: romănesce, franțozesce și germănesce. — Dl *Alesandru Roman*, profesor de limba și literatura română la universitatea din Budapesta și membru al Academiei Române, scrie o gramatică și sintacsă a limbei române, care va apăre în mai multe limbi. — Dl dr. *At. M. Marienescu*, membru al Academiei Române, compune un dicționar romăno-celtic, arătând originea celtică a unor cuvinte dubie romănesce.

O fôie în agonie. „Foia bisericescă” din Blaș se tânguesce că intrând în anul al treile, a intrat pôte și 'n cel de pe urmă al esistenței sale, căci a găsit puțin sprigin material în cler, ca și alți bărbați ce au pășit pe terenul acăsta greu al publicisticii; restanțierii cu orețul mic de 3 fl. sânt cu sutele încă chiar și din anul prim 1883, er pe anul 1884 încă nu s'a putut încassă decăta numai foarte puțin; mulți, foarte mulți preoți, dice numita fôie, sânt atât de indolenți, față cu ori ce gen de literatură, cât afară de funcțiunile rituale nu cutesc absolut nimic în totă viața lor.

Novelă despre Horia. Dl I. P. Florantin, profesor de filosofie la liceul statului în Iași, a scris o novelă istorică „Horia”, după istorie și documentele publicate de A. Papiu și mai ales de Nic. Densușian, conținând tinerețea și pregătirile lui Horia, precum și

luptele și căderea lui. Cartea a început a se tipări și va eși pe la 25 jan. v. în vr'o 7 coli în 8°. Prețul pentru Austro Ungaria e 50 cr.; banii se vor plăti numai la primirea cărții. Etă și titlul capitulelor: Puil de leu. — Horitorul. — Precupețul. — Biciul sorții. — Pribegia. — Cuvântul dat. — Horia inviat. — Apostolul. — Ciocniți. — Nori adunați. — Pragul morții. — Cersitorul dela Mestecân. — Crișan prins. — Calăul copților. — Capitanul Pană-Albă. — Tigru rânit. — Focurile culmilor. — Țerani pe drumuri. — Baterea cetății Deva. — Rescôla nemeșilor. — Ultimatul lui Horia. — Horia prins. — „Vindeți pe Horia”. — Mucenicii dela Deva. — Horia — „impărat”. — Spionii. — Șerpii. — Taierea pădurilor. — Luptele urieșilor. — Sabia lui Horia. — Movilă scumpă. — Copoi Ungurilor. — Capcana. — Vânătoare de ômeni. — Iuda. — Leul prins. — Inima lui Cloșca. — Horia încoronat. — Martirii. — Prorocia. — Justiția.

Am primit din Lugos anuarul Societății elevilor de comercianți, redactat în doué limbi: ungurese și nemtesce. Președintele acestei Societăți este dl notar public Mihai Bés-án, care a ținut și o conferință literară în acest cerc. Conferința intitulată „Despre negustori negustoriilor” se publică în acest anuar.

Din „Beiu, Vodă, Domn”, roman istoric cu ilustrațiuni originale, de dl Theodor Alexi, a apărut broșura duplă 17—18, cu o ilustrațiune și costă 40 cr. seu 1 leu.

„Carpații”, diar politic, care a apărut în tôte zilele la Craiova, a încetat. Dni P. Chițu, At. I. Mitescu și A. D. Nicolaid, directorii diarului numit, după ce au perdut împreună cu tipografia suma de lei noi 11.044, bani 53, în decurs de un an cât a eșit diarul dlor, ne anunța că suspendă publicarea „Carpaților”, până ce învățătura de cetire și scriere, va mai pute îndoi numărul abonaților. „Carpații” a încasat dela abonații suma de 7199 lei 88 bani; ceea ce representă 288 abonați pe un an (25 lei pe an); diarul eșia în tôte zilele de lucru. Dădurăm cele de mai sus pentru ca să se pôta vedé cât pote pierde un diar când n'are altă susținere de cât pe cititori. Acei ce primesc un an întreg un jurnal fără a se gândi să-și plătescă abonamentul, să cugete puțin cât le e de nedreptă procedarea dlor! — esclamă un confrate într'un diar din România.

Dômnă Despina soția lui Négoe Vodă Basarab (1815). Dl col. D. Papisoglu a scos de supt itografie la București un frumos tablou istoric în care se represintă, cum Dômnă Despina, soția lui Neagoie Vodă Basarab, își vinde sculele prețioșe și chiar cerceii din ureche, ca să se pôta termină frumoșă biserica a curții de Argeș. Pe acest tablou se mai arêță și încântătorea situațiune a vechei capitale a țerii, costumele Domnului și Dômnului, mitropolitului, boiarilor și jupănitelor curții. Tôte aceste originale au fost copiate după zidurile diferitelor mănăstiri vechi, unde se păstrează încă. Supt tablou se află istoricul seu, precum și parte din poezii facute de diferiți autori pentru acesta împregiurare. Acest tablou, este dedicat, după înalta aprobare, Maj. Sa reginei. Prețul este 2 lei exemplarul.

Diaristic „Peșul”, diar literar în București, a reapărut. — „Drepturile omului” se va numi un diar politic-social care va apăre la București în 1/13 febr. și va eși în tôte zilele.

Teatru și musică.

Sciri teatrale și musicale. *Regele României* a dărui Societății dramatice a Teatrului Național din Bu-

curești suma de 3000 lei, pentru munca și frumoșele rezultate ale stagiunii de estimp. — *Dra Carlota Leria* se află la Kiev în Russia, unde repôrtă mari succese; în „Barbierul din Sevilla” a secerat multe aplause în rolul Rosinei.

Istoria teatrului românesc. „Românul” vorbind despre Teatrul Național din București, propune să se scrie istoria aceluia teatru, și încheie astfel: „Descriind istoria teatrului nostru, am descrie în același timp o parte din cele mai frumoșe ale deșteptării nôstre culturale, de vreme ce tôte ômenii nôștri de valôre s'au interesat din adâncul inimei la întemeierea unui teatru românesc. Din acesta istorie a teatrului am puté de asemenea trage învățăminte din cele mai bune pentru presinte. Am vedé erorile comise, am înțelege și mai bine ceea ce ne lipsese și am puté astfel să umplem mai cu lesnire golurile de care suferă teatrul românesc în momentul de față. Fiind că, după cum am spus, puținii sânt aceia care ar fi dispuși a se însărcina cu istoria teatrului românesc dela începutul seu și până în timpurile din urmă, credem că direcțiunea teatrului ar trebui să ia inițiativa unei asemenea lucrări. Dênsa ar puté, buniôră, întocmi un premiu, după cum a întocmit deja un premiu anul acesta pentru cea mai buna piesă, comedie seu dramă, pentru o mai bună istorie a teatrului românesc. Astăzi mai trăiesc încă câții va din actorii cari au luat parte la întemeierea teatrului nostru; amintirile și notele lor pot fi de mare preț. Mai târziu, e probabil că nu ne vom puté bucură de aceste documente, afară numai decât persoanele cari au asistat la nascerea teatrului nostru ar avé de gând să publice „Memoriile lor” în acesta privință. Până acum lucrul ni se pare foarte puțin probabil. De aceea e de datona nôstră să insistăm și mai mult încă asupra trebuinței d'a se scrie cât mai curând „Istoria teatrului la noi”.

„Beizadea Epaminonda”, opereta comică a dlor Iacob Negruzzi și Ed. Caudella, s'a pus în studiu la Teatrul Național din București și se speră că în curând se va și represintă. Se speră, că lucrarea acesta va avé succes pe scenă.

Reuniunea română de cântări din Sibiu și-a ținut duminică adunarea generală. Comitetul pentru anul 1885 s'au compus astfel: Președinte: dr. Aurel Brote, directorul bancei „Transilvania”; dirigent: George Dima, profesor seminarial; secretar: dr. Ioan Crișan, prof. seminarial; cassar: Corneliu Aiser, oficial de banca; archivar: Mateiu Voilean, redactor; econom: Petru Roșca, cleric; membrii în comitet: dr. D. P. Barcian, profesor seminarial, Eugen Brote, asesor consistorial și Petru Ciora, asesor consistorial.

Reuniunea de cântări din Abrud, înființată înainte de 2—3 luni, a dat primul seu concert la 18 jan. st. n. Președintele reuniunii, dl Ioan Têrnovean, deschise serata cu o cuvântare potrivită și bine primită. Dl A. Tobiaș cântă cu succes: „S'o veți mamă, n'o mai uitiți!” Asemene dra Elena Șuluț și dl Terențiu Jurches cântară cu mult sentiment piesele: „Tu pleci, fetiță” și „Porumbița”. A produs mare efect și dșora Elena Ivașcu, care a declamat poezia „Copila Română” de Iosif Vulcan. După concert urmă petrecerea de danț la care luară parte mai tôte abrudencele frumoșe și plăcute.

Corul vocal român din Biserica-albă va da la 12 febr. st. n. o serată musicală cu următorea programă: 1. „Tatarul”, cor bărbătesc; 2. „Luntrașul”, cor mestecat de C. R. Karras; 3. „Botezul”, cor bărbătesc de Schäffer; 4. „Adio la Carpați”, cor mestecat; 5. Tablouri vii: a) Danț andalusie, b) „Coriolan și Veturia”, c) Uciderea lui Caius Julius Cesar. După producțiune va urmă joc.

Corul plugarilor români din Câmpeni a aranjat o producțiune musicală, care s'a deschis prin o cuvântare rostită de președintele reuniunii dl avocat Candrea. Apoi corul, supt conducerea învățătorului Nicolae Corcheș, a cântat „Hora Severinului”. Dna Sabina Todea a executat pe pian piesa „Carneval de București”, dl și dra Fehdenfeld au executat pe pian și violină „Visul meu”, apoi dna Sabina Todea pe pian acompaniată cu violina de dl Fehdenfeld au executat spre marea mulțumire a publicului „Hora Sinaiei”. S'au cântat apoi „Apa trece”, „Cântecul ostășesc”, „Glasul unui român”, și „Marșul ostașilor români din Basarabia” de cântă corul vocal. Dl Corcheș a declamat poezia „Glasul unui Român” de A. Mureșan. După producțiunea musicală începî jocul, care tinu până dimineața.

Corul plugarilor români din Semlac, comitatul Arad, constator din 40 de membrii supt conducerea învățătorului Grigore Roșu, va da la 8 febr. st. n. un concert în sala ospetăriei din localitate, în favorul fondului său. Acest cor la 5/17 jan. ș-a constituit biuroul pe următorii trei ani astfel: Președintele părintele Nicolae Ionescu, vice-președinte coristul Teodor Hornoiu, notar coristul Ioan Roșu, cassar coristul Grig. Seghedi, bibliotecar învățătorul Grigore Roșu și controlor Nicolae Guilan, corist și jude comunal.

C e e n o u ?

Sciri personale. Dl Ar. Densușian va suplini la facultatea de litere din Iași pe dl Vizanti, atât cât dl deputat al Romanului va fi ocupat cu lucrările parlamentului în București. — Dl Gr. Ventura, distins publicist și autor dramatic din București, a sosit la Iași, spre a conduce ultimele repetițiuni ale piesei sale „Copila din flori”, a cărei primă representațiune s'a anunțat pe joia trecută în teatrul din Iași.

Hymen. Dra Sabina Brătian, fiica dlui ministru-președinte al României, și dl Constantin Cantacuzino, doctor în medicină, în dumineca trecută ș-au serbat căsătoria lor. — Dl George Andreevici, căpitan c. r. în armata comună, ș-a încredințat de soție pe dșora Maria Șerban, fiica dlui Vincentiu Șerban, protopresbiter gr. or. în Banat-Comloș. — Dl Silviu Suciu, translator la presiul ministerial și interpret român la tribunalul din Budapesta, s'a logodit cu alta fiică a dlui protopresbiter Vincentiu Șerban, cu dșora Elena Șerban. — Dl Vasile Domșa, cleric absolvent al arhidiecesei Sibiane și învățator în Satulung, la 1 febr. st. n. ș-a serbat cununia cu dșora Victoria Udrea în Cernatul Săcelelor. — Dl Vasile Boneu, profesor gimnasial în Brad, la 1/13 ianuarie s'a logodit cu dșora Octavia Damian în Zlatna. — Dl Iuliu Vuia, învățator în Chesint în Banat, ș-a încredințat de soție pe dra Eugenia Pop, fiica repausatului pretor din Halmagiu Grățian Pop.

Balul român din Viena se va ține la 15/27 febr. în sala societății „Musikverein” în folosul studenților români săraci, supt protectoratul archiducelui Rainer și supt patronatul dōmnelor: Barona Bourgoingne, Maria Dumba, Matilda Dumba n. Germani, Victoria de Grigorcea, contesa Sofia Kinsky, princesa Francisca Montenuovo, Celestine de Oppolzer, contesa Schönborn-Buchheim, Aurelia de Trașsa, barona Catinca de Vasilco. Presidentul de onore e dl Aleco baron de Vasilco, presidentul comitetului aranjator e dl dr. St. N. Ciurcu, secretar dl I. Calinescu.

Balul Reuniunii femeilor române din Brașov, aranjat în sambeta trecută, a avut un succes strălucit. Eleganța costumelor naționale și a toaletelor ridică

și mai mult frumseța proverbială a drăgălașelor jucătoare. Președinta Reuniunii, dna Eufrosina G. Ioan, a făcut onorurile cu multă afabilitate. Caracteristica cea mai corespunzătoare a balului a făcut-o dl general de brigadă, Fischer, dîcînd: Balul de astăzi mi se pare ca o feerie din „O mie și una de nopți”. Petrecerea a durat până dimineața la orele 6.

Balul românesc din Orșova, precum ni se scrie de acolo, a reușit foarte bine și a produs un vinit curat de 155 fl. Acesta sumă s'a adaus la fondul școlii de fetițe de curînd deschisă acolo, pentru care s'a dat și balul. Șirul danțurilor s'a deschis cu „Hora Sinaiei”, după care petrecerea a durat până la 5 ore dimineața. Reuniunea damelor române, supt al cărei patronaj s'a aranjat această petrecere, merită cea mai călduroasă recunoștință și laudă. Este de dorit ca damele române să formeze reuniuni filantropice-culturale în toate părțile, unde se află intrunite în număr mai mare!

Reuniunea română de lectură din Timișoara a aranjat la începutul anului o serată de dans cu tombola, cu 70 de obiecte dăruite de membrii reuniunii, formînd acele 70 de câștiguri. Petrecerea a fost veselă și a produs pentru cassa reuniunii un vinit curat de 50 fl. 20 cr.

Bal costumat în Oravița. Reuniunea română de cântări și muzică din Oravița aranjază sambetă în 2/14 faur în sala otelului „Coroana unghurească” bal costumat, precedat de producțiunea corului său vocal: 1. „Botezul”, cor bărbătesc de Aug. Schäffer, împreună cu o scenă comică. 2. „Trigemenii”, terțet comic pentru tenor, bariton și bass, de Richard Genée.

Carnevalul în România, precum aflăm din „Românul”, este destul de vesel. La Tergoviște dl și dna Naumescu au dat un bal splendid. La Constanța viorile s'au întrecut cu mugetul valurilor și o mulțime de dame frumoase au învățat valsuri și cadriluri. La Buzeu oficiarii regimentului de Călărași au dat damelor un bal foarte frumos. La Turnu-Severin dl colonel Gîgărt a deschis saloanele sale pentru un bal frumos. La Pitești s'a dat o serată în profitul muzicii dorobanților. Au mai fost baluri frumoase la Craiova, la Giurgiu, la Brăila. La București s'au ținut mai multe baluri; unul la d. Protopopescu, unde se 'naugură lumina electrică; altul la d. M. Basarabescu; a fost serată danțată la d. Cesian, unde sōrele a vinit să spargă cotilionul; viori la dl Dimitrie Butculescu, o mare parte din Bucureștiul cunoscut a danțat până dimineața; recepțiune cu dans la dna Amira; mare serată la dna Apostoliadi; recepțiune diplomatică la dl Dimitrie Sturdza, ministrul afacerilor străine; primire la dna Simca Lahovary, mare defileu de dame și de toalete, spirit în profuziune și bufet escelent. Mercuri s'a dat un bal cu tombola în Teatrul Național, pentru sporirea fondului filantropic, asistînd și regele și regina. La T. Măgurele s'a dat un bal cu tombola, care a produs 1600 lei; în curînd se va da altul, supt patronajul unui comitet de 20 dōmne.

Reuniunea femeilor române din Abrud și giur, cu scopul d'a înființa acolo o școlă română de fete, la 21 ianuarie a ținut o ședință în care s'a ales comitetul și s'a decis ca și în carnavalul acesta să se țină un bal în folosul reuniunii. Această reuniune, înființată înainte cu 5 ani, supt conducerea dnei presidente Ana Gall, progresa frumos. Capitalul ei se ureă până acuma aproape la cinci mii de florini.

Conferința literară. Dl Duiliu Zamfirescu a ținut o conferință literară la Ateneul din București, subiectul a fost: „Scenă și portrete din Dobrogea”. — La cercul militar din București în sambeta trecută dl colonel Lahovari a ținut o conferință vorbind despre ma

nevrea armatei germane: regele a asistat la această conferință. — *Dl Barbu Ștefanescu* a ținut la Ateneul din București o conferință asupra „Raporturilor dintre industrie și agricultură”.

Procesul de presă al „Tribunei” s'a pertractat în 3 febr. st. n. la curtea cu jurați în Sibiu. Acuzații dl Cornel Pop Păcurar ca redactor răspunzător și dl Ioan Slavici ca autorul articolului incriminat, au fost achitați în unanimitate.

Ateneu literar artistic la Iași. Sântem informați, ne spune „Liberalul” din Iași, că mai mulți cetățeni s-au propus, în vederea lipsei complete de orice mișcare literară și artistică în orașul nostru, de a înființa un Ateneu, în care să se potă propaga și răspândi ideile unor altora. Acest Ateneu se crede, că va lua pe sama sa ciclul conferențelor ce se ținneau de obicei de societatea „Junimea” în timpul postului mare și cari de un timp au fost cu totul părăsite.

Socialismul în România. Mai mulți tineri din București, cari aparțin partidei socialiste, s'au constituit într'un „cerc de studii sociale”. Acesta s'a început activitatea prin a ține conferințe literare. Pân'acuma a vorbit dl Paul Scorțean arătând „Ce este socialismul”. Dl Const. Mille a vorbit „Despre proprietate”, dl Frunzescu despre „Familie”, dl C. C. Bacalbașa despre „Prostituție”, dl C. A. Filitis despre „Complicitatea religiei cu statul”. Cercul va scôte în curând și un ziar cotidian.

Principesa Dolgoruki, văduva țarului Alesandru II, după cum află ziarul din Paris „La Patrie”, voiesce să se mărite după contele italian di Avarna, care a demisionat în dăilele aceste din postul de prim-secretar al ambasadei italiene. Principesa ar fi încă și acum frumoasă, ér feciorul ei cel mai mare séménă până într'un fir de păr cu tatăl-seu.

Logodnă între copii. Bilete de invitațiune, adrese famililor celei mai bune societăți din Gordonsville (Virginia), anunță logodna între master Wille Scott, în etate de 4 ani, din Gordonsville, și miss Jenny Perry, în etate de 6 ani, fiica unui foarte avut neguțător din Charleston (Virginia). Lumea elegantă din Gordonsville este, după cum se vede, pe calea d'a adoptă vechile obiceiuri rigale.

Limba universală. La Friedrichshafen s'a convocat în luna această primul congres internațional al aderenților limbei universale, numită „Volapük”. Reuniunea austriacă din Meidling a scris un memoriu arătând, că limba „Volapük” intrunesc toate însușirile pentru a puté deveni limbă a lumii. Frasa: „Ai tu un binefăcător mai mare decât pe mine între animale?” întrebă albina pe om, se traduce în această limbă astfel: „Lilabol benodeli gleti cum bevi nims ca obi? ăfăcom meni bien”.

Carnevalul din Montreal. Comitetul esecutiv al carnavalului din Montreal a aprobat planurile palatului de gheață și a prevădut suma de 5000 dolari pentru construirea lui, pentru care va trebui 60,000 blocuri de gheață, de doue ori mai mult de cât pentru palatul din erna trecută. Temelia lui va fi de formă eliptică și va avé o lungime de 160 picioare dela Est la Vest și de 120 picioare dela Nord la Sud. Pe lângă turnul cel mare, care va avé o nălțime de 100 picioare, vor mai fi și alte turnuri d'c nălțime de 56 picioare.

Femei la universitate. În Toronto, statul Canada, America nordică, s'au deschis ăst an cursurile universitare și pentru femei. Până acum s'au înscris la

ele 12 domnișore, mai vârtos pentru cursul limbelor moderne și filosofie. Ele locuesc într'un edificiu particular sub ingrigirea unei dame mai bătrâne.

O societate pentru dame. Un scriitor germân din America, vorbind despre viața din orașele americane, descrie și o societate pentru acompianarea cuviincioasă a damelor cari n'au pe nimene. Cine doresce serviciile societății în New-York, o aviséză. La óra fic-sată și la locul arătát vine un domn bine îmbrăcat și cu maniere cuviincioase, se inchină, își oferă brațul, pe care dama îl primesce séu ba, și își face datoria ca ori-ce gentilom. După concert, operă séu altă petrecere de séră, el vine să iee pe dama și să o conducă acasă. Dama póte să intre în vorbă cu el séu să tacă mergënd alături. La ori-ce întrebare el răspunde după cum scie mai bine și nu póte intrerupe tăcerea neprovocat. Când se cere, el póte insotí pe protegiata sa în sală și sede lângă ea. Dama îi plătesce biletul. După dorința damei, el trebuie să jóce, față cu publicul, rolul de frate séu amic al ei în totă discrețiunea.

Europa în anul 2000. Șeful biuroului statistic din Berna a calculat, că decă crescerea ponorațiunii continuă în aceleși proporțiuni ca și în timpii din urmă, în anul 2000 Germania va numeră 164 milioane de locuitori, Englitera 142, Austro-Ungaria 70, Francia 64 și Italia 56 milioane.

Sciri scurte. *Societatea studenților* în medicină dela București în duminica trecută a serbat a decea aniversare a înființării sale, supt președința dlui P. Inotescu. — *La Brașov* Asociațiunea pentru spriginirea învățăcelor și sodalilor români a ținut adunarea sa generală în 1 febr. st. n., dar a fost foarte slab cercetată; în comitet s'a mai ales dnii Baiulescu, Theochar Alexi și Petra Petrescu. — *În Budapesta* nu se va ține anul acesta bal românesc. — *La Galați* s'a înființat un Ateneu, în care se vor ține conferințe literare.

Necrolog. *Zacharia Pop*, învățător gr. or. în Christian lângă Brașov, a încetat din viață la 13/25 jan. în etate de 51 ani, și în al 31-le al serviciului învățătoresc. Despre această ireparabilă pierdere înscințéză pe toți amicii repausatului, adânc intristata sa soție Ana n. Popovici, jalcicii sei fii Romul și Virgil clerici, fiica Maria măritată Iosif Maximilian, ginerele seu Iosif Maximilian învățător, frații Bucur și Ștefan comercianți, cumnații dr. Nicolae Pop profesor și rector gimnasial și Iosif Comanescu preot, cumnatele Paulina dr. Nicolae Pop, Elena Iosif Comanescu, Susana B. Popovici și Charlotte St. B. Popovici, în numele lor, precum și în numele nepoților, nepoțelor și tuturor consăngenilor repausatului.

Călindarul săptămânei.

Ziua sept.	st. n.		Numele sănților și sərbătorile.	Sorele resare	Sorele apune
	st. v.	st. n.			
Dumineca isatului de carne. Mat. XXV. 31. 46. inv. 2.					
Duminecă	27	8	† Sf. Ion Chrisostom	7 18	5 6
Luni	28	9	Tertulia	7 17	5 7
Martți	29	10	Ad. rel. Sf. Ignat	7 16	5 9
Mercuri	30	11	(†) Sf. Vas. Gr. Ion	7 15	5 11
Joi	31	12	Sf. Kiril și Ion	7 13	5 12
Vineri	1	13	Mart. Trifon	7 11	5 14
Sâmbetă	2	14	(†) Intimp. Dlui	7 9	5 16

Proprietar, redactor răspunzător și editor: IOSIF VULCAN.

Cu tipariul lui Eugeniu Hollósy în Oradea-mare.